

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ιωάννης Δ. Κακουδάκης

Αντιστράτηγος ε.α.

Επίτιμος Α΄ Υπαρχηγός ΓΕΣ,

Διευθυντής της Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού του ΓΕΣ και

Πρόεδρος της Ελληνικής Επιτροπής Στρατιωτικής Ιστορίας του ΓΕΕΘΑ

Ο Φρανσίσκο Ροντρίγκεζ Αδράδος, Ισπανός καθηγητής του Πανεπιστημίου της Μαδρίτης, γλωσσολόγος, ελληνιστής, μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, που έχει τιμηθεί το 1989 με το βραβείο του «Ιδρύματος Αλέξανδρος Ωνάσης» γράφει:

«Η Ελληνική και η Κινέζικη είναι οι μόνες γλώσσες με συνεχή ζώσα παρουσία από τους ίδιους λαούς και στον ίδιο χώρο εδώ και 4.000 χρόνια. Όλες οι γλώσσες θεωρούνται κρυφοελληνικές, με πλούσια δάνεια από τη μητέρα των γλωσσών, την ελληνική».

Η ελληνική γλώσσα αποτελεί το πολυδύναμο εργαλείο της επικοινωνίας των Ελλήνων και τον φορέα των σκέψεων, των συναισθημάτων της αποτύπωσης του λόγου, της τέχνης και της επιστήμης προφορικά ή γραπτά. Η προφορική γλώσσα αριθμεί πάνω από 4.000 χρόνια και η γραπτή 3.500 χρόνια. Το γεγονός αυτό είναι μοναδικό προνόμιο της ελληνικής γλώσσας στην ιστορία των άλλων γλωσσών και είναι πολύ δύσκολο να ανασυρθούν όλα τα γλωσσικά στοιχεία και να προβληθεί επακριβώς η ιστορική της διαδρομή.

Η γλώσσα μας ανήκει στην οικογένεια των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών με ζωή πάνω από 7000 χρόνια με πολλά γλωσσικά στοιχεία, που παραμένουν ανεξιχνίαστα.

Υπάρχουν γλωσσολόγοι που υποστηρίζουν ότι υπήρξε μια κοινή πρωτογλώσσα, θα λέγαμε, και από αυτήν προέκυψαν οι άλλες γλώσσες, γιατί υπάρχουν πολλές κοινές ρίζες λέξεων στις διάφορες γλώσσες. Η ιστορία της γλώσσας μας κατέχει προνομιακή θέση μέσα στις 2.700 γλώσσες του κόσμου και πορεύεται μαζί με την Ελλάδα δια μέσου των αιώνων με εξελικτική πορεία. Η διεθνής επιστήμη αρδεύεται από την ελληνική γλώσσα, όπως είναι η ιατρική, η φυσική, τα μαθηματικά, η φιλοσοφία, η φιλολογία, η θεολογία, η ψυχολογία κλπ.

« Από τις 166.724 αγγλικές, λ.χ., λέξεις, που περιλαμβάνονται στο αγγλικό λεξικό τού Webster, υπολογίζεται ότι 35.136 λέξεις είναι ελληνικές ή ελληνογενείς¹.

Η Αγγλική γλώσσα έχει 490.000 λέξεις από τις οποίες 41.615 λέξεις. είναι από την ελληνική γλώσσα.. (Βιβλίο Γκίνες).

Η Ελληνική γλώσσα έχει λέξεις με έννοιες οι οποίες παραμένουν χωρίς απόδοση στις υπόλοιπες γλώσσες, όπως άμιλλα, θαλπωρή λεβέντης, φιλότιμο. κ.π.ά.. Μόνον, η Ελληνική γλώσσα ξεχωρίζει τη ζωή από το βίο, την αγάπη από τον έρωτα! Μόνον αυτή διαχωρίζει, διατηρώντας το ίδιο ριζικό θέμα, το ατύχημα από το δυστύχημα, το συμφέρον από το ενδιαφέρον. Για το λόγο αυτόν δεν υπάρχουν σαφή διαχωριστικά γλωσσικά όρια.

«Η Ελληνική με την μαθηματική δομή της είναι η γλώσσα της πληροφορικής και της νέας γενιάς των εξελιγμένων υπολογιστών, διότι μόνο σ' αυτήν δεν υπάρχουν όρια»².

Οι περίοδοι της ελληνικής γλώσσας, συμβατικά, διαχρονικά και χρονολογικά είναι:

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΈΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ

- ΙΝΔΟΕΥΡΩΠΑΙΚΗ-ΕΛΛΗΝΙΚΗ 7000 -3000 π.Χ.
- Πρωτοελληνική 3.000-2000 π.Χ.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ³

- Αρχαία ελληνική 1400-323 π.Χ.
- Ελληνιστική ή Αλεξανδρινή Κοινή 323π.Χ- 395 μ.Χ.
- Εποχή τουρκοκρατίας 1453-1821 μ.Χ.
- Νεοελληνική 1821-σήμερα.

Άλλοι γλωσσολόγοι παραδέχονται τις παρακάτω περιόδους:

- 15οςπ.Χ - 13^{ος} π.Χ.: Μυκηναϊκή
- 8οςπ.Χ - 3^{ος} π.Χ. :Αρχαία ελληνική
- 3οςπ.Χ - 4^{ος} μ.Χ. : Κοινή
- 5ος– 11^{ος} : Βυζαντινή
- 12ος– 18ος: Πρώιμη Νεοελληνική
- 19ος– σήμερα : Σύγχρονη Νεοελληνική

¹ Γ. Μπαμπινιώτη *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Β έκδοση, Αθήνα 2002 σελ 15.

² Ο Μπιλ Γκέιτς και ο Πολ Άλεν είναι οι αρχιτέκτονες του λογισμικού των Η/Υ και ίδρυσαν την εταιρεία Microsoft, την μεγαλύτερη εταιρεία παγκοσμίως.

³ Δ.Ε. Τομπαΐδη, *ΟΕΔΒ,ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛ.ΓΛΩΣΣΑΣ*,ΑΘΗΝΑ, 1982.

Το πρώτο γραπτό κείμενο της Ευρώπης αποτυπωμένο σε ξύλινη επιγραφή της νεολιθικής εποχή βρέθηκε πρόσφατα, το 1998, στον λιμναίο οικισμό του Δισπηλιού Καστοριάς από τον Γ.Χ. Χουρμουζιάδη⁴ και χρονολογείται από το 7.254 π.Χ. ή με βεβαιότητα 5.260 π.Χ. (C14).

Όλα σχεδόν τα σωζόμενα ελληνικά βιβλία από τον 4ο αι. π. Χ. ως τις αρχές του 9ου αι. μ.Χ. γράφονται στη μεγαλογράμματη γραφή, η οποία προέρχεται από τη γραφή των αρχαίων επιγραφών χωρίς σημεία στίξης, πεζά γράμματα και κενά διαστήματα μεταξύ των λέξεων.

Η ελληνική μικρογράμματη γραφή ή βυζαντινή γραφή είναι μορφή της ελληνικής γραφής, η οποία τυποποιήθηκε στις αρχές του 9ου μ.Χ. Θεωρείται η σημαντικότερη εξέλιξη του ελληνικού αλφαβήτου.

Πνεύματα

Τα πνεύματα η δασεία και η ψιλή άρχισαν να χρησιμοποιούνται κατά την κλασική εποχή, για τη γραφική αναπαράσταση της παρουσίας ή απουσίας της δασείας της Αττικής διαλέκτου. Τελικά όμως, τα πνεύματα και οι τόνοι καθιερώθηκαν τον 9^ο μ.Χ. αι. στο Βυζάντιο.

Τόνοι

Ο Αριστοφάνης ο Βυζάντιος κατά την Ελληνιστική περίοδο τον 3ο αιώνα π.Χ. εισήγαγε και πρωτοχρησιμοποίησε.

Δεν έχουν καθοριστεί πηγές στο τρέχον έγγραφο. τα πνεύματα και τους τόνους. Η χρήση των τόνων άρχισε να διαδίδεται, μέχρι την πλήρη καθιέρωση των στις αρχές του Μεσαίωνα.

Η ελληνική γλώσσα είναι μια Ινδοευρωπαϊκή γλώσσα και εμφανίζεται σε πρώτο στάδιο ως **Πρωτοελληνική γλώσσα** από την οποία προήλθαν οι τρεις διάλεκτοι: **η Ιωνική, η Αιολική και η Δωρική.**

Στην Ελλάδα εισήλθαν οι Ίωνες γύρω στο 2000π.Χ., οι Αιολείς ή Αχαιοί γύρω στο 1700 π.Χ. και οι Δωριείς γύρω στο 1200 π.Χ.

Ένας κλάδος της Ιωνικής διαλέκτου με πολλά δωρικά στοιχεία δημιούργησε την **Αττική διάλεκτο** στην οποία έχουν γραφτεί και τα περισσότερα έργα της κλασικής λογοτεχνίας. Επικράτησαν κατά τη διάρκεια της κλασικής περιόδου (γύρω στο 500 π.Χ.) και η κλασική ελληνική λογοτεχνία έχει γραφτεί και στις τρεις διαλέκτους.

Ακολούθησε η Ελληνιστική γλώσσα ή Κοινή που δημιουργήθηκε με την ισχυρή επιρροή της Αλεξάνδρειας, που ίδρυσε ο Μέγας Αλέξανδρος ως πολιτιστικό κέντρο, και δημιουργήθηκε η Ελληνιστική γλώσσα ή Αλεξανδρινή Κοινή, που είναι η γλώσσα της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης και της λογοτεχνίας κατά την Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδο (από το 323 π.Χ. έως 395 μ.Χ.). Κατά τη Βυζαντινή περίοδο η

⁴ Γεώργιος Χ. Χουρμουζιάδης, (1935-2013) ομότιμος καθηγητής της Αρχαιολογίας στο ΑΠΘ, πολυγλωσσολόγος.

γλώσσα παρέμεινε εξαιρετικά συντηρητική και λιγότερο ή περισσότερο ενωμένη κάτω από την επίδραση του ισχυρού κέντρου της Κωνσταντινούπολης (500 - 1000 μ.Χ.).

Η Αλεξανδρινή Κοινή, από τους χρόνους του Μεγάλου Αλεξάνδρου και μέχρι περίπου τον 6ο αιώνα μ.Χ. ήταν η επίσημη γραπτή και προφορική γλώσσα στις περιοχές της ανατολικής Μεσογείου. Η μορφολογία της ελάχιστα διαφέρει και το επιστημονικό της λεξιλόγιο διατηρείται σχεδόν αναλλοίωτο από την εποχή του Ομήρου.

Στην αρχή της δεύτερης χιλιετίας η γλώσσα έσπασε πάλι σε δύο κλάδους. Ο ένας ήταν η **Λόγια** που χρησιμοποιήθηκε από καλά εκπαιδευμένους συγγραφείς και ήταν παρόμοια με την κλασική ελληνική. Ο άλλος κλάδος ήταν η **Δημοτική**, που χρησιμοποιήθηκε από τη λαϊκή ποίηση, τη λογοτεχνία, και την ομιλούσε το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Με την πτώση του Βυζαντίου η δημοτική αναπτύχθηκε σε διαλέκτους και πάλι, και αυτές οι διάλεκτοι είναι ακόμα ζωντανές αν και αποδυναμωμένες.

Οι αρχαίες ελληνικές διάλεκτοι ήταν: Ιωνική, Αττική, Αρκαδοκυπριακή, Αιολική, Δωρική.

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης επικρατούν πολλές **διάλεκτοι** όπως είναι: η **Κρητική**, η **Κυπριακή**, η **Κατωιταλική**, και η **Τσακωνική** και πολλά **ιδιώματα** όπως: το Πελοποννησιακό, το Επτανησιακό, τα Νησιωτικά, το Κωνσταντινουπολίτικο κ.ά.

Με τη δημιουργία του σύγχρονου κράτους το 1830 καθιερώθηκε η **Καθαρεύουσα** που προήλθε από τη Βυζαντινή **Λόγια**. Ωστόσο, παρά τις προσπάθειες να επικράτησε η χρήση της, εντούτοις οι διάλεκτοι της δημοτικής εξακολουθούσαν να μιλιούνται από το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και είχαμε το φαινόμενο των δύο γλωσσών ταυτόχρονα (δηλαδή διγλωσσία) πάνω από έναν αιώνα. Μερικοί συγγραφείς χρησιμοποίησαν την καθαρεύουσα και άλλοι τη Δημοτική. Από τη σύγκλιση των δυο αυτών διαλέκτων και τη σμίκρυνση των ακροτήτων προέκυψε η σημερινή επίσημη γλώσσα της Ελλάδας, η Νεοελληνική Γλώσσα, όπως θα αναλύσουμε παρακάτω.

Οι γραφές⁵ που χρησιμοποιήθηκαν στην Ελλάδα ήταν:

- Η ιερογλυφική (περ. 2000-1750 π. Χ.),
- Η γραμμική γραφή Α (1700-1400 π.Χ.),
- Η γραμμική γραφή Β (1400-1200 π.Χ.),
- Η κυπρομινωική γραφή (περ. 1500-1100 π.Χ.),
- Το κυπριακό συλλαβάριο (περ. 6ο-4ο π.Χ. αι.),
- Η ελληνική αλφαβητική γραφή (πιθ. 10ο π. Χ. αι.–σήμερα).

---

⁵ Ο. π. σημ. 2

Από αυτές έχουν αποκρυπτογραφηθεί και αναγνωσθεί μόνον η γραμμική γραφή Β⁶ και το κυπριακό συλλαβάριο. Η ιερογλυφική, η γραμμική Α και η κυπρομινωική δεν έχουν αποκρυπτογραφηθεί.

Η ελληνική αλφαβητική γραφή είναι αυτή που χρησιμοποιείται χωρίς διακοπή από τον 8ο π. Χ. αιώνα μέχρι σήμερα και αυτό αποτελεί και τη διαχρονικότητα της γλώσσας μας. **«Οι Έλληνες είναι οι πραγματικοί δημιουργοί του πρώτου στον κόσμο αλφαβήτου, του ελληνικού αλφαβήτου⁷»** με πολλά στοιχεία από τις μινωικές γραφές.

Ο γλωσσικός διχασμός τής ελληνικής γλώσσας ξεκινάει από τον 1ο π. Χ. αιώνα με το κίνημα του Απικισμού, αλλά δεν παίρνει τη μορφή τού διχαστικού γλωσσικού ζητήματος πριν από τον 19ο αιώνα. **Το γλωσσικό ζήτημα⁸** στην πράξη, αρχίζει στα τέλη τού 18ου αιώνα από τη διαμάχη τού Ευγένιου Βούλγαρη (1716-1806) με τον Ιώσηπο Μοισιόδακα (1725-1800). Εδραιώνεται με τη διαμάχη τού Αδ. Κοραή (1748-1833) με τον Παναγ. Κοδρικά (1762 - 1827). Φουντώνει με τις αντιμαχόμενες απόψεις τού Ρήγα, τού Χριστόπουλου, τού Βηλαρά και τού Σολωμού προς τους Σούτσους και τους λοιπούς Φαναριώτες. Κορυφώνεται με τη διαμάχη τού Γιάννη Ψυχάρη (1854-1929) και των Ψυχαριστών με τον Χατζιδάκι και τους υποστηρικτές τής λόγιας παράδοσης. Γλωσσικοί αγώνες!

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος (1864-1936), για να καταπραΰνει προσωρινά τα πνεύματα και την οξύτητα που είχε δημιουργηθεί για το γλωσσικό ζήτημα στις αρχές τού 20ού αιώνα και για να εξασφαλίσει ομοψυχία και ήπιο κλίμα κατά την προετοιμασία των Βαλκανικών Πολέμων καθιερώνει συνταγματικά (για πρώτη φορά) ως επίσημη γλώσσα τού κράτους την απλή καθαρεύουσα (Σύνταγμα 1911: **«Επίσημος γλώσσα τού κράτους είναι εκείνη εις τήν οποίαν συντάσσονται τὸ πολίτευμα καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τὰ κείμενα. Πᾶσα πρὸς παραφθορὰν αὐτῆς ἐπέμβασις ἀπαγορεύεται».**

Ο **Δημοτικισμός** ανασυντάσσεται και αλλάζει τακτική. Επιβεβαιώνεται η αντίληψη ότι η μόνη οδός για την προώθηση τής δημοτικής γλώσσας είναι να διδαχθεί στα σχολεία. Έτσι, ιδρύεται ο τού Εκπαιδευτικός Όμιλος το 1910 με διευθυντή τον Μανόλη Τριανταφυλλίδη (1883-1959). Με τους αγώνες τού Εκπαιδευτικού Ομίλου, παράλληλα προς τη δραστηριότητα τού Ψυχάρη, διδάσκεται από το 1917 στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου η δημοτική γλώσσα, υποστηρίζοντας ότι δεν υπάρχει χυδαία γλώσσα, αλλά χυδαίοι άνθρωποι. Η επιτροπή που ορίζεται στο Υπουργείο Παιδείας, για να εποπτεύσει τη γλωσσική μεταρρύθμιση ήταν: ο Μανόλης Τριαντα-

⁶ Η αποκρυπτογράφιση στην Κνωσό, Μυκήνες, Πύλο... έγινε από τον Άγγλο αρχιτέκτονα Michael Ventris το 1952 και είχε ανυπολόγιστη προσφορά και αξία.

⁷ Γ.Μπαμπινιώτης Τόμος ΕΛΛΑΣ, ΠΑΠΥΡΟΣ ΛΑΡΟΥΣ

⁸ Ό. π. σημ. 2 σελ.22 κ.ε.

φυλλίδης, ο Αλέξανδρος Δελμούζος⁹ (1880-1956) και ο Δημήτριος Γληνός (1882 - 1943). Έτσι, από το 1917 έχουμε αλληπάλληλες γλωσσοεκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που εναλλάσσουν στη γλωσσική διδασκαλία της **καθαρεύουσας** και της **δημοτικής**.

Το 1938 επί Κυβερνήσεως Μεταξά συντάσσεται από επιτροπή η πρώτη Γραμματική τής Δημοτικής, που εκδόθηκε το 1941.

Στην προβολή και την επιστημονική σπουδή τής δημοτικής γλώσσας συνέβαλαν δυναμικά ο Αδαμάντιος Κοραής, ο Γεώργιος Χατζιδάκις¹⁰ και ο Αχιλλέας Τζάρτζανος¹¹. Η πρώτη αποτύπωση της νεοελληνικής σύνταξης έγινε από τον Αχιλλέα Τζάρτζανο, που έχει γράψει, επίσης, την καταπληκτική γραμματική και τα συντακτικό της καθαρεύουσας.

Η Νεοελληνική γλώσσα καθιερώθηκε στην Παιδεία και στη Διοίκηση το 1976, επί Κυβερνήσεως Κ. Καραμανλή με τον νόμο 309/1976: **«Γλώσσα διδασκαλίας, αντικείμενον διδασκαλίας και γλώσσα τών διδακτικῶν βιβλίων εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς Γεν. Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1976-1977 ἡ Νεοελληνική. Ὡς Νεοελληνική γλώσσα νοεῖται ἡ διαμορφωθείσα εἰς πανελλήνιον ἐκφραστικὸν ὄργανον ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν δοκίμων συγγραφέων τοῦ ἔθνους Δημοτική, συντεταγμένη ἄνευ ἰδιωματισμῶν καὶ ἀκροτήτων».**

Στη συνέχεια η χρήση τής δημοτικής επεκτάθηκε στη δημόσια διοίκηση και σήμερα είναι η κρατούσα γραπτή και προφορική έκφραση των Ελλήνων.

Το μονοτονικό σύστημα καθιερώθηκε στην Παιδεία και στη Διοίκηση από 1 Σεπ. 1982 με Προεδρικό Διάταγμα 297/1982 επί Κυβερνήσεως Ανδρέα Παπανδρέου. Ως μονοτονικό σημάδι καθιερώθηκε μόνο η οξεία.

Η Νεοελληνική Γραμματική που έχουμε σήμερα είναι αναπροσαρμογή της Μικρής Νεοελληνικής Γραμματικής του Μανόλη Τριανταφυλλίδη¹² και έγινε από ειδική εννεαμελή Ομάδα Εργασίας από

⁹ Κύριος εκπρόσωπος του δημοτικισμού ο Αλέξανδρος Δελμούζος, εισήγαγε πρώτος τη δημοτική γλώσσα στο Παρθενοναγωγείο Βόλου το 1908, διακόπηκε η διδασκαλία του και αθώωθηκε σε δίκη του 1914.

¹⁰ Ο Γεώργιος Χατζιδάκις (Μίρθιο Ρεθύμνου 1848-1941) ήταν ο θεμελιωτής της επιστήμης της γλωσσολογίας, πρώτος καθηγητής της γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών με μεγάλο συγγραφικό έργο, Πρύτανης, Ακαδημαϊκός.... Πολυγραφότατος!

¹¹ Ο Αχιλλέας Τζάρτζανος (1873-1946) φιλόλογος, γλωσσολόγος με μεγάλο γλωσσικό συγγραφικό έργο γραμματικές και συντακτικά της καθαρεύουσας και της δημοτικής...

¹² Ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης (1883-1959), γλωσσολόγος, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, όπου με την δωρεά του λειτουργεί το «Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη», που προέρχεται και η σημερινή Νεοελληνική Γραμματική...

το Κέντρο Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (ΚΕΜΕ) και τελειώνει:

«Η σημερινή μας γλώσσα έχει μοναδικές αρετές: εκφραστικότητα, ευλυγισία, δύναμη συνθετική, ικανότητα παραγωγική, που σημαίνει ότι ανάλογα με τις ανάγκες συνθέτει και παράγει λέξεις, που εκφράζουν το καθετί» (ΚΕΜΕ).

Βέβαια, είναι λάθος να πιστεύουμε ότι μπορούμε να μιλούμε και να γράφουμε τη Νεοελληνική γλώσσα(ΝΓ), χωρίς να τη διδαχτούμε, να τη μελετήσουμε και να εξασκηθούμε. Και είναι ακόμη είναι μεγαλύτερο λάθος να πιστεύουμε ότι η ΝΓ δεν έχει γραμματική και συντακτικό και μπορούμε να λέμε και να γράφουμε, όπως θέλουμε. Το Συντακτικό της Νεοελληνικής Γλώσσας στηρίζεται στο αντίστοιχο του σοφού εκπαιδευτικού και γλωσσολόγου Αχιλλέα Τζαρτζάνου, που εκδόθηκε από το 1953 από τον ΟΕΣΒ, χωρίς να διδαχθεί ποτέ στα σχολεία.

Η προσφορά της ελληνικής γλώσσας είναι τεράστια και διαχρονική στον κόσμο με άπειρα δάνεια και αντιδάνεια στοιχεία! Στην ελληνική γλώσσα έχουν γραφτεί τα παγκόσμια δημιουργήματα του πνεύματος και της σοφίας. Τα δύο κορυφαία δείγματα του ηρωικού έπους, τον 8^ο π.Χ. αι., η Ιλιάδα και η Οδύσσεια. Τα διδακτικό έπος του Ησιόδου, Θεογονία και Έργα και Ημέραι με τις ακατάλυτες ηθικές αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αγροτικής σοφίας που αποτελούν πηγές έμπνευσης της παγκόσμιας διανόησης. Τα επιγράμματα του Σιμωνίδη, αποτελούν αιώνιο κάλλος της λογοτεχνίας και πηγή μίμησης και έμπνευσης για την ανθρωπότητα. Αποκορύφωμα υψηλής διανόησης αποτελούν τα αιώνια έργα των τραγικών μας ποιητών Αισχύλου, Σοφοκλή, Ευριπίδη. Τα αθάνατα έργα των μεγάλων ιστορικών Ηροδότου, Θουκυδίδη, Ξενοφώντα. Τα έργα της φιλοσοφίας του Αριστοτέλη, του Πλάτωνα, του Σωκράτη, του Δημοσθένη.

Όλα αυτά γραμμένα στην ελληνική γλώσσα! Στη μία και μοναδική ανά τους αιώνες και αποτελούν κτήμα της ανθρωπότητας και το αθάνατο καταπίστευμα της ελληνικής φυλής και συνεκδοχικά της Κιβωτού της Ολιστικής Παιδείας των ΕΔ.

Ακόμη στην ελληνική γλώσσα γράφτηκαν α βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης από τους εβδομήκοντα (Ο΄), της Καινής διαθήκης και πολλά θεόπνευστα κείμενα των πατέρων της Ορθοδοξίας.

Με μια μικρή αναδρομή στις ελληνικές επιγραφές σε παγκόσμια μνημεία δίνει τη διάσταση και την προσφορά της γλώσσας μας. Ακούστε λοιπόν.

- Στην είσοδο του κτηρίου της Γραμματείας του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου υπάρχει η ελληνική επιγραφή του Πυθαγόρα:

- «ΔΙΠΛΟΥΝ ΟΡΩΣΙΝ ΟΙ ΜΑΘΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΑ». (Διπλά βλέπουν όσοι μαθαίνουν γράμματα).
- Στο Μνημείο θυμάτων της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα της Ιαπωνίας υπάρχει η περίφημη «Καμπάνα της Ειρήνης» πάνω στην οποία είναι γραμμένη η φράση «ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ».
  - Στην αψίδα ης κεντρικής γέφυρας του ποταμού Μάιν στη Φρανκφούρτη της Γερμανίας, που φιλοξενεί 180 εθνικότητες, υπάρχει η επιγραφή: «ΠΛΕΩΝ ΕΠΙ ΟΙΝΟΠΑ ΠΟΝΤΟΝ ΕΠ ΑΛΛΟΘΡΟΥΣ» (Ομήρου Οδύσσεια Α183-184) (Ταξιδεύοντας σε ξένες θάλασσες με ανθρώπους που μιλούν άλλες γλώσσες). Η φράση αυτή είναι γραμμένη και στο πλάι της γέφυρας στην ελληνική και γερμανική γλώσσα.
  - Στην είσοδο του Πανεπιστημίου του Yale των ΗΠΑ υπάρχει η φράση: «ΛΑΜΠΑΔΙΑ ΕΧΟΝΤΕΣ ΔΙΑΔΩΣΟΥΣΙΝ ΑΛΛΗΛΟΙΣ» (Πολιτεία του Πλάτωνα) (Αυτοί που έχουν φώτα, να τα διαδίδουν και στους άλλους).
  - Το σύμβολο του Πανεπιστημίου της Βοστώνης είναι: «ΑΙΕΝ ΑΡΙΣΤΕΥΕΙΝ» (Ιλιάδα Ζ 208).
  - Στην είσοδο του Πανεπιστημίου της Βαλέττας της Μάλτας γράφει: «ΠΡΟΠΥΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ Η ΜΑΘΗΣΙΣ».
  - Η επιγραφή «ΕΦΙΛΟΣΟΦΟΥΜΕΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΣ» είναι γραμμένη στον τάφο του Ιάπωνα Teruo Suzuki καθηγητή και Επίτιμου Προέδρου της Εταιρείας Ελληνικής Φιλοσοφίας.
  - Στον θόλο της Βασιλικής του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη υπάρχει η ελληνική επιγραφή: «ΣΥ ΒΟΣΚΕΙΣ ΤΑ ΑΡΝΙΑ.ΣΥ ΠΟΙΜΕΝΕΙΣ ΤΑ ΠΡΟΒΑΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥ».
  - Στα διόδια έξω από την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου προς το Κάιρο υπάρχει η επιγραφή: «ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ».
  - Στα χαρτονομίσματα και στα κέρματα του Αφγανιστάν του έτους 1939 υπάρχει με ελληνικά γράμματα η επιγραφή: «ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΥΚΡΑΤΙΛΟΥ» (το σωστό είναι ΕΥΚΡΑΤΙΔΟΥ προς τιμή του βασιλιά Ευκρατίδη, που βασίλεψε 167-159 π.Χ. στην Βακτριανή. Αυτό δείχνει το μέγεθος της πολιτιστικής παρουσίας και προσφοράς του Μ. Αλεξάνδρου και αποτυπώνεται και με την ελληνική γλώσσα. (Για τη διόρθωση του Λ σε Δ έστειλα επιστολή ως Πρόεδρος της Ελληνικής Επιτροπής Στρατιωτικής Ιστορίας του ΓΕΕΘΑ το 2002 για να διορθωθεί).

Σταχυολόγησα και ανέφερα μερικά στοιχεία από τα πολλά που υπάρχουν διάσπαρτα στον κόσμο γνωστά και άγνωστα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα για να καλύψω, έστω και περιληπτικά τη διαχρονικότητα, την οικουμενικότητα με το γράμμα, το πνεύμα και τη σοφία που περικλείει!

Ο Γάλλος καθηγητής του Πανεπιστημίου της Σορβόνης Κάρολος Φωριέλ είπε: «**Η ελληνική γλώσσα έχει ομοιογένεια**

σαν τη γερμανική, είναι όμως πιο πλούσια από αυτήν. Έχει την σαφήνεια της γαλλικής, έχει όμως μεγαλύτερη ακριβολογία. Είναι πιο ευλύγιστη από την ιταλική και πολύ πιο αρμονική από την ισπανική. Έχει δηλαδή ότι χρειάζεται για να θεωρηθεί η ωραιότερη γλώσσα της Ευρώπης».

Θα κλείσω τη συνοπτική αυτή ομιλία μου με τα λόγια του Γιάννη Ψυχάρη(1854-1929) από το γλωσσικό του μανιφέστο «Το Ταξίδι μου»(1888):

«...Γλώσσα και πατρίδα είναι το ίδιο. Να πολεμά κανείς για την πατρίδα του ή την εθνική του γλώσσα, είναι ένας αγώνας... Πάντα αμύνεται περί πάτρης».

Σας ευχαριστώ για την ευγένεια και την υπομονή σας να με ακούσετε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Τόμος ΕΛΛΑΣ, *Η Ελληνική Γλώσσα*, Έκδοση Πάπυρος σελ. 15 κ. ε.
2. Μ.Ζ ΚΟΠΙΔΑΚΗ - Ε.Λ.ΙΑ.1999- Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, *Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας*, Αθήνα 2015.(450σελ, 66 συγγραφέων).
3. ΟΕΣΒ, *Επιτομή της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας* , *Ελληνική Γραμματική* , *Συντακτικό*. Αθήνα 1982 κ.ε.
4. Ελληνικές επιγραφές (διαδίκτυο).
5. http://www.greeklanguage.gr/greekLang/studies/history_books/links.html
6. http://www.greeklanguage.gr/greekLang/studies/history_books/contents.htm
7. http://www.babiniotis.gr/wmt/userfiles/File/NEG_elliniki%20glossa_d_ekdosh_istoria.pdf
8. <https://www.scribd.com/document/123933301/%CE%9A%CE%9F>
9. <https://ellas2.wordpress.com/2012/11/19>
10. <http://users.clas.ufl.edu/kapparis/GreekLanguage.html>

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ:

Η παραπάνω ομιλία έγινε στις 21 Φεβ. 2017, ημέρα Τρίτη και ώρα 18:30, στην Αίθουσα του Συλλόγου των Αθηναίων, Κέκροπος 10, στην Πλάκα ,στο πλαίσιο της Ημέρας Μητρικής Γλώσσας, με την οργάνωση της ΚΙΒΩΤΟΥ ΟΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΔ με το γενικό θέμα: «Η Ελληνική γλώσσα ως διαχρονική αξία».